

Cvičení 9 – Momenty setrvačnosti, 2.věta impulsová, gravitační pole, Keplerovy zákony.

Zaměřit se na příklady 4, 5, 6, 7, 8, 9

1/ Máme homogenní tenkou tyč délky L a hmotnosti m . Vypočítejte její moment setrvačnosti okolo osy otáčení kolmé k délce, která prochází bodem A. Bod A může ležet v libovolné vzdálenosti h od kraje tyče.

Rada: V integrální definici momentu setrvačnosti si vyjádřete dm pomocí dV a délkové hustoty tyče. Pak zintegrujte, roznásobte a poodečítejte členy.

2/ Máme dutý válec o hmotnosti m , jehož osa rotace souhlasí s osou symetrie. Mějme tento dutý válec s vnitřním poloměrem R_1 a s vnějším poloměrem R_2 . Určete jeho moment setrvačnosti.

Rada: Podívejte se do

http://mech.fd.cvut.cz/education/bachelor/18sat/download/zajic_momenty_setrvacnosti.pdf

3/ Plná koule o poloměru R a hmotnosti m , osa prochází středem symetrie. Určete její moment setrvačnosti.

Rada: Podívejte se do

http://mech.fd.cvut.cz/education/bachelor/18sat/download/zajic_momenty_setrvacnosti.pdf

4/ Najděte moment setrvačnosti tyče dlouhé 2 m, průměru 4 cm a hmotnosti 8 kg.

- (a) kolem osy kolmé k tyči a procházející jejím středem
- (b) kolem osy kolmé k tyče a procházející jedním koncem tyče
- (c) kolem podélné osy, procházející středem tyče.

Rada: Tady není rady ani pomoci; využijte výsledky příkladů výše.

5/ Muž stojí ve středu otáčejícího se stolku a v horizontálně napjatých pažích drží závaží. Každé závaží váží 5 kg. Muž se otáčí kolem vertikální osy s úhlovou rychlostí 1 otáčka za 2 sek. Naleznete jeho novou úhlovou rychlost, jestliže přepaží ruce se závažími. Moment setrvačnosti muže můžeme předpokládat konstantní a rovný 5,4 kgm². Původní vzdálenost závaží od osy je 90 cm a jejich konečná vzdálenost je 15 cm. Necht' tření rotujícího stolku je zanedbatelné, žádné momenty nepůsobí okolo vertikální osy a točivost kolem osy je konstantní.

Rada: Moment hybnosti systému se nezmění, tedy $L = J\omega = \text{konst.}$. Nejprve si spočítejte, jak se změní moment setrvačnosti J , poté dostanete nové ω .

6/ Jaká by byla délka dne, kdyby rychlost otáčení Země byla taková, že $g = 0$ na rovníku?

Rada: Abychom necítili žádnou tíži, musí se vyrovnat dvě síly na rotující Zemi. Poloměr Země je 6371 km.

7/ V jaké výšce nad zemským povrchem má gravitační zrychlení velikost 4,6 ms⁻²?

Rada: Použijte gravitační zákon. $G = 6,67 \times 10^{-11} \text{ m}^3\text{kg}^{-1}\text{s}^{-2}$, hmotnost Země je $5,972 \times 10^{24} \text{ kg}$.

8/ Typická hmotnost neutronové hvězdy je srovnatelná s hmotností Slunce, její poloměr je však pouze 10 km. (a) Jaké gravitační zrychlení je na povrchu takové hvězdy? (b) Jak rychle dopadne předmět, který spadne z výšky 1 m nad povrchem (zanedbejte rotaci hvězdy)?

Rada: Gravitační zákon.

9/ Průměrná vzdálenost Marsu od Slunce je 1,52 krát větší než vzdálenost Země od Slunce. Z Keplerova zákona o dobách oběhu planet spočítejte, kolik roků potřebuje Mars k jednomu oběhu kolem Slunce.

Rada: Snadné.

10/ Speciální trojhvězda se skládá ze dvou hvězd o hmotnostech m , které obíhají po stejné kruhové oběžné ráze o poloměru r okolo centrální hvězdy o hmotnosti M . Obě menší hvězdy jsou vždy na protilehlé straně oběžné dráhy. Odvoďte vztah pro periodu oběhu těchto hvězd.

Rada: Jaká celková gravitační síla působí na jednu z malých hvězd? Srovnajte s její odstředivou silou.